

Hein Jonkman

Hendrik (Hein) Karel Jonkman is geboren op 23 mei 1923 in Semarang, NOI. Hij was de zoon van Jan Anne Jonkman (1891-1976) en Johanna Lina Margaretha de Bruine (1881). Hij had twee broertjes, Pieter Jan Hans (Semarang, 1925) en Johan (Jan) Maurits (Batavia, 1928) en een zusje Hendrine (Ina) Annette (Batavia, 1931).

Zijn vader vertrok in 1919 naar Nederlands Indië, waar hij in 1921 benoemd werd tot substituut-officier bij de Raad van Justitie te Semarang. In 1931 werd hij benoemd tot officier van justitie in Makassar. Hij keerde op een gegeven moment terug naar Semarang waar hij ook officier van justitie werd. In 1939 werd hij benoemd tot de zevende voorzitter van de Volksraad en verhuisde naar Batavia. Jonkman, die veelvuldig had gepleit voor de invoering van een Indisch burgerschap, probeerde als voorzitter van de Volksraad herhaaldelijk de starre houding van gouverneur-generaal Tjarda van Starckenborgh Stachouwer te doorbreken. Deze bleef weigeren om door middel van het staatsnoodrecht de inwendige structuur van Nederlandsch-Indië te veranderen en toezeggingen te doen over wijzigingen in de staatkundige verhoudingen in het Koninkrijk.

In Semarang was Hein lid van groep Jong Holland van het NIPV. In 1939 werden Piet van Oort, Hans van Ewijk, Leo Westhoeve, Hein Jonkman en Hans Visser Verkenner 1e klas. Piet en Leo kregen ook de geelgroene koorden en het insigne voor Kroonverkener uitgereikt.

De vijf eerste klassers zijn Piet van Oort, Hans van Ewijk, Leo Westhoeve, Hein Jonkman en Hans Visser. Aan Leo Westhoeve werden ook de geel-groene koorden uitgereikt en uiteraard het insigne van kroonverkener, welke laatste onderscheiding ook is toegekend aan Piet van Oort.

Na hun verhuizing naar Batavia werd Hein samen met zijn broertje Hans actief bij de Zeeverkenner van de padvindergroep Oranje Blauw. Iedere zaterdagmiddag gingen de scouts met de trein naar Tandjong Priok, de haven van Batavia. Voor de functies in de groep gebruikten ze marine termen.

Zijn vader was in zijn rol als voorzitter van de Volksraad in 1941 in Soerabaja aanwezig bij de herdenking van het overlijden van Baden Powell.

Tijdens de mobilisatie was Hein militie sergeant. Hij werd krijgsgevangen genomen en vertrok met de Harugiku Maru 2 op 15 januari 1943 met 3188 krijgsgevangenen (allen Nederlanders) uit Batavia naar Singapore. De krijgsgevangenen waren afkomstig uit het kamp Kampong Makassar. Tijdens de overtocht van de Javazee was geen schip te zien. Dit transport is bekend als Java Party 9, het 9e krijgsgevangenen-transport dat van Java vertrok. Op 18 januari 1943 kwam het schip aan in Singapore en een dag later werden de

krijgsgevangenen met vrachtauto's overgebracht naar het Changi-kamp. Op 2 februari 1943 vertrok hij uit Singapore en werd tewerkgesteld aan de Birmaspoorweg.

De Birma-Siamspoorweg, Birmaspoorweg of Dodenspoorlijn was een spoorlijn van 415 km tussen Non Pladuk in Thailand (Siam) en Thanbyuzayat in Myanmar (Birma). De spoorlijn was voor de Japanse bezetters nodig om een directe verbinding naar de kust van Birma te creëren, zodat Japanse schepen niet meer om het hele schiereiland hoefden te varen.

Het werk aan de spoorlijn begon op 16 september 1942 en werd 16 maanden later voltooid. Er werd gebruikt van oude spoorlijnen die onder andere op Java en andere bezette gebieden in Zuidoost Azië ontmanteld werden. De Japanners maakte gebruik van krijgsgevangenen en burgers om de spoorlijn aan te leggen. Er werd aan de beide uiteinden van de spoorlijn in Thailand en in Birma begonnen met werken. Alle krijgsgevangenen werden in groepen onder de kampen verdeeld die naast de rivieren Khwae Yai en Khwae Noi waren geplaatst. Als een traject klaar was, ging een groep naar een volgend werkkamp om aan een volgende traject te werken. In de zomer van 1943 werd de zogeheten 'Speedo-tijd' door de Japanners ingevoerd. De dwangarbeiders moesten zich dubbel inspannen om het spoor af te krijgen. De dwangarbeiders ontmoeten elkaar in oktober 1943 in Konkuita.

Tijdens de aanleg stierven per dag gemiddeld 75 arbeiders. 15 000 krijgsgevangenen stierven aan uitputting, ziekte en ondervoeding (7000 Britten, 4500 Australiërs, 130 Amerikanen en 3000 Nederlanders). Daarnaast stierven ongeveer 100 000 Thaise en Indonesische romoesja's en Birmaanse en Maleisische dwangarbeiders bij de aanleg.

Na de voltooiing van de spoorweg in december 1943 bestond het werk uit onderhoud en reparatie van schade door geallieerde bommenwerpers. Ook moest er bijvoorbeeld hout gekapt worden om de stoomtreinen te laten rijden. De werkkampen lagen vaak naast vitale punten van de spoorweg, waardoor bombardementen ook veel slachtoffers en gewonden onder de dwangarbeiders maakten. Op een aantal plekken werden ook hospitaalkampen ingericht. Een deel van de krijgsgevangenen die gewerkt hadden aan de aanleg, werden als dwangarbeider naar Japan verscheept.

Zijn vader werd in maart 1942 door de Japanners gevangen genomen en in Bandung geïnterneerd, waar hij in verschillende kampen de oorlogsjaren doorbracht.

Hein overleefde de kampen en vertrok naar Nederland. Daar studeerde hij theologie aan de Universiteit Utrecht en werd in 1955 hervormd predikant te Nieuw Beerta. Hij trouwde op 13 augustus 1955 in Den Haag met Aletta Jacoba Francina van Rhijn en ze kregen drie kinderen. In 1960 werd hij directeur van het zendingshuis in Oegstgeest, vervolgens ziekenhuispredikant in het diaconessenhuis te Eindhoven en in 1978 van het Bronovo- en Neboziekenhuis te Den Haag.

Hein is overleden op 7 oktober 2006 in Den Haag.

Meer informatie

[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)

[Java Party 9 \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](#)

[Birma-Siam-spoorweg \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](http://japansekrijgsgevangenkampen.nl)
[Birma-Siam-spoorweg \(japansekrijgsgevangenkampen.nl\)](http://japansekrijgsgevangenkampen.nl)
[Ds. Hendrik Karel Jonkman \(1923-2006\) » Stamboom Van Rhijn » Genealogie Online](http://GenealogieOnline.nl)
[bestand van rhijn v3 \(GensDataPro Site\) \(vanrhijnfamily.org\)](http://GensDataPro.com)
[Digibron.nl, Ds. H. K. Jonkman overleden](http://Digibron.nl)
[Database Nederlandse dwangarbeiders Birmaspoorweg \(quasarbooks.com\)](http://quasarbooks.com)
[De locomotief » 21 feb 1939 - Art. 35 | Delpher](#)
[Moesson | 1 oktober 2002 | pagina 5 - Moesson Digitaal Tijdschriftenarchief \(pictura-dp.nl\)](#)
[De Sumatra post » 26 jul 1922 - Art. 121 | Delpher](#)
[De avondpost » 29 mei 1923 - Art. 20 | Delpher](#)
[De locomotief » 03 jun 1925 - Art. 73 | Delpher](#)
[Bataviaasch nieuwsblad » 07 dec 1928 - Art. 136 | Delpher](#)
[Utrechtsch provinciaal en stedelijk dagblad » 06 mei 1931 - Art. 70 | Delpher](#)
[De Volkskrant » 02 jul 1976 - Art. 163 | Delpher](#)
[NRC Handelsblad » 20 okt 1981 - Art. 76 | Delpher](#)
[Jonkman, Jan Anne \(1891-1976\) \(knav.nl\)](http://knav.nl)
[Jan Anne Jonkman - Wikipedia](#)
[Soerabaijasch handelsblad » 13 jan 1941 - Art. 115 | Delpher](#)
[Birma-Siam-spoorweg - Wikipedia](#)
[De Birma-spoorlijn - Spoorlijn van de dood | Historiek](#)
[Birma-Siam Spoorweg - SHBSS](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.